

O masowym pojawie polesiaka obramowanego —
Hylurgops palliatus Gyll. (Coleoptera, Scolytidae)

De l'apparition collective de *Hylurgops palliatus* Gyll.
(Coleoptera, Scolytidae)

napisał

ZBIGNIEW SCHNAIDER

W czasie kontroli drzewostanów pomniskowych na terenie Okręgu Koszalińskiego miałem możliwość obserwować w maju 1952 r. masowe wystąpienie polesiaka obramowanego, atakującego bliskorębne sosny.

Na terenie nadleśnictw Przechlewo, Rzecznica i Rudawa świerk stanowił w drzewostanach sosnowych bądź to nieliczną domieszkę w piętrze górnym, bądź też piętro dolne. Przez te drzewostany przeszła w latach 1949-1951 gradacja brudnicy mniszki (*Lymantria monacha* L.), przez co świerk został w znacznym procencie zabity, a sosna osłabiona. Obumierające świerki stanowiły dogodną podłóżę dla rozwoju szkodników wtórnych. Zastanawiający jest fakt, że kornik drukarz (*Ips typographus* L.) wykazał na tych terenach bardzo słabą dynamikę. Opanował on ginące świerki tylko w bardzo małym stopniu, a powstałe drobne ogniska uległy likwidacji nawet bez ingerencji człowieka. Znaczne ilości obumierających świerków stały się miejscem masowego rozrodu polesiaka obramowanego (*Hylurgops palliatus* Gyll.), któremu w niewielkiej ilości towarzyszyły: *Pityogenes chalcographus* L., *Trypodendron lineatum* Oliv., *Polygraphus poligraphus* L., *Crypturgus cinereus* Herbst i *Tetropium fuscum* F. W czasie kontroli w dniach 20-24 maja 1952 r. drzewostany przedstawiały cha-

rakterystyczny obraz: górą wznosiły się korony sosen prześwietlone przez żer mniszki, dołem szarzało obumarłe piętro świerkowe. W tym czasie kora ze świerków odpadła już prawie

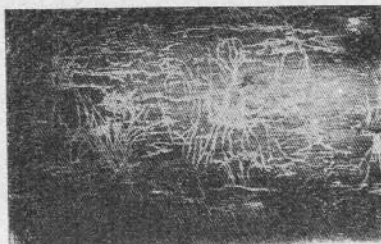

Fig. 1

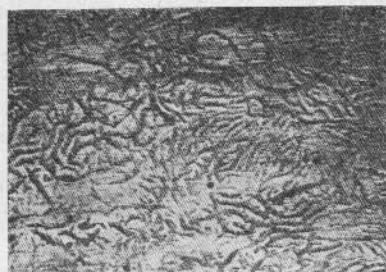

Fig. 2

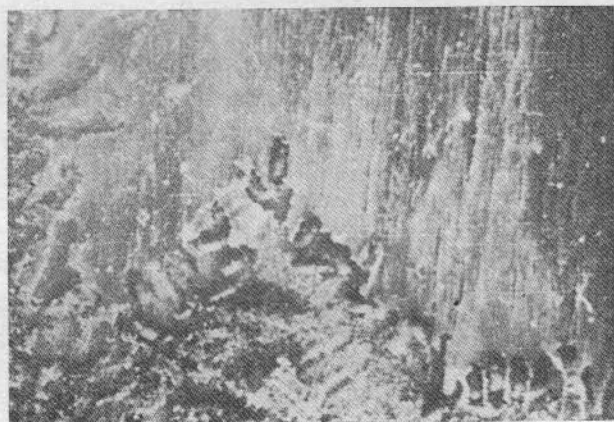

Fig. 3

- Fig. 1. Chodniki macierzyste polesiaka obramowanego (*H. palliatus* Gyll.)
Galeries maternelles de l'*Hylurgops palliatus* Gyll.
- Fig. 2. Ślady żerowania uzupełniającego polesiaka obramowanego (*H. palliatus* Gyll.) na bielu sosny
Traces du forage complémentaire de l'*Hylurgops palliatus* Gyll. dans l'aubier de pin
- Fig. 3. Osobniki dojrzałe polesiaka obramowanego (*H. palliatus* Gyll.) odbywające żer uzupełniający pod korą sosny
Jeunes insectes parfaits de l'*Hylurgops palliatus* Gyll. au moment du forage complémentaire sous l'écorce de pin

całkowicie i wszędzie na brunatnofioletowym tle drewna widać było biało odcinające się chodniki macierzyste i larwalne polesiaka obramowanego (fig. 1). Wśród sosen, poza opanowanymi przez *Phaenops cyanea* F., *Blastophagus piniperda* L., *Pissodes pini* L. i *P. piniphilus* Herbs, znajdowały się drzewa z odpadającymi płacami kory i koroną całkowicie zieloną, przerzedzoną jedynie na skutek żerowania mniszki w poprzednich latach.

Na drzewach takich po odjęciu kawałków kory stwierdziłem znaczne ilości dojrzałych osobników polesiaka obramowanego, odbywających żer uzupełniający. Chrząszcze rozmieściły się wachlarzowato, gęsto obok siebie (fig. 3). Na skutek żeru cała warstwa miazgi i łyka zamieniła się w gęstą, rdzawą mączkę, a na bielu zaznaczały się nieregularnie rozgałęzione wżery (fig. 2). Sosny takie spotykałem na stanowiskach wilgotniejszych.

W celu stwierdzenia, jakie szkodniki towarzyszą polesiakowi, ścięto w nadleśnictwie Rudawa 6 sosen opanowanych przez tego chrząszcza. Na dwóch z nich znalazłem *Trypodendron lineatum* Oliv., a na jednej świeże chodniki *Pissodes piniphilus* Herbst. Polesiak obramowany zasiedlał najliczniej dolne części strzał pokryte grubą korą.

Z powyższego wynika, że jakkolwiek omawiany gatunek występuje zwykle na leżaninie i z tego względu nie posiada znaczenia gospodarczego, to jednak w pewnych specyficznych warunkach może stać się szkodnikiem, z którym należy się liczyć.

RÉSUMÉ

Par suite des ravages causés par *Lymantria monacha* L. dans l'arrondissement de Koszalin (Poméranie), l'épicéa a été partiellement exterminée et le pin affaibli. Les épicéas dépérissants constituaient un matériel commode pour une reproduction en masse d'*Hylurgops palliatus* Gyll. Les coléoptères de cette espèce ont attaqué au printemps 1952 les pins plus âgés aux cimes complètement vertes, légèrement desséchées par le ravage précédent, opéré par *Lymantria monacha* L. Sous l'épaisse rhytidome, d'une couche serrée de coléoptères ils procédaient aux dégâts en changeant le cambium et le liber en ver-

moulure brune. En conséquence de cette pâture, l'écorce tombait par lobes. *Hylurgops palliatus* Gyll. r'est emparé des arbres indépendants ou, plus rarement, de concert avec *Trypodendron lineatum* Oliv. et *Pissodes piniphilus* Hrbst.

PIŚMIENNICTWO — BIBLIOGRAPHIE

- [1] Escherich, K., Die Forstinsekten Mitteleuropas, II, Berlin 1923.
- [2] Karpiński, J. i Strawiński, K., Korniki ziem Polski, Lublin 1948.
- [3] Nunberg, M., Korniki — Scolytidae, wyrzyniki — Platypodidae, Klucze do oznaczania owadów Polski, Warszawa, 19, zes. 99, 100, 1954, p. 1-106.
- [4] Stark, W., Korojedy, Fauna SSSR — Żestkokrzyłyje, Moskwa — Leningrad, 31, 1952.